

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Eusebia Etxeberria Amiano

*Gabiria,
Gipuzkoa
(1920-2014)*

Aurkibidea

Biografia

1920an jaio zen Gabiriko Urkiztegi baserrian. Ama bertakoa zuen eta aita Olazabalgoa, biak ere gabiriarrak. Eskolan Gabirian ibili zen 15 urtera arte. Eskola utzi eta neskame lanetan aritu zen auzoko etxe batean eta ondoren josten ikasi eta etxeko andrearen koinatu zen sastreari galtzak josten aritu zen. Mariatarren kongregazioko lehendakari izan zen. 28 urterekin ezkondu eta Legazpiko Telleriarte auzoko Errekaeta baserrian jarri zen bizitzen.

Zintak

GAB-004

- **Proiektua:** Legazpiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Otegi, Aitziber
- **Data:** 2010-07-19
- **Iraupena:** 70 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Gaston Balerdi, Izaskun

Pasarteak

1. Biderik ezaren desabantailak

- **Erref:** GAB-004/005
- **Iraupena:** 0:01:26. **Hasi:** 00:04:30. **Bukatu:** 00:05:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak
- Baserria » Baserriko lanak

Laburpena:

<p>Nahiz eta behiak izan, ez zuten esnerik saltzen. Zumarragaraino astoz eramatea ez zen probetxuzkoa bide luzeegia zelako. Pentsua erosten zutenean ere, bide ondoko baserrian lagatzen zuten gero handik etxera gurdiaz baliatuz igotzeko.</p>

Transkripzioa

- Euxebi, zuek baserrian behiek bazeuzketzuen, esne saltzen ibiliko ziñeten.
- Ez, ez gendun saltzen esneik. Txahalai ematen zien gure aittek. Zeatio jun behar zan Zumarraiño, astookin, ta ez gendun eukitzen gogoik. Guk esaten gendun, nahiago deu beste lan bat eittea. Bai ba, astokin, jesus!

Oiñez, nik ez dakit zenbait bide ebaliko zan. Tres horas? O gehiau igual. "Entre que vas y vuelves"...

-Gabiritik Ormazteira jetsiko ziñeten?

- Ez, Ormazteia ez. Oain nola dao zentralan zean, una retonda, hautza. A la retonda.

- Zentralea etaatzen ziñeten?

- Bai. Gure bigarren etxea han kamiño ondoko baserri hure da. Han eukitzen giñutzen pentsuk-eta hola dana. Ta gero gurdikin jaso behar, behi ta gurdikin. Una vida, pues, muy retrasada. Oso atzea. Klaro, kamiñoik ez zeon ta. Gero kamiñoa ein zuenen ez, tratorek eta gauzak baiño. Kamiñoik ez zeon bittarten, gure bizimodue hala jun zan.

2. Komunaren itxurak arduratuta

- **Erref:** GAB-004/007
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:06:30. **Bukatu:** 00:07:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:

<p>Errentan bizi ziren jabeak ez zielako sekula etxea saldu nahi izan.

Sestaoko izeba-osaben bisita jasotzen zutenean, baserriko komunaren itxurak arduratzen zituen. Garoz estalitako zuloa zen azken finean.</p>

Transkripzioa

- Zuen etxea zeona zan ala erreterok ziñeten?

- Gu erreterok, erreterok. Ez ziun saldu nahi izaten.

- Zenena zan etxea?

- Azpeitiko... "¿cómo era? ¿cómo era el apellido?" Irizar? Oain ez dauket hoixe gogon. Matrimonioa bakarrik bizi zien, ez zeukeen umeik, eta ez ziuen saldu nahi izaten. Ta gure etxea, festatan, jendea etortzen zikun, Bilbaoti, zeati aman anai bat eta ahizpa zana're bai —ahizpa geo hil ein zan—, Bilbaon bizi izan zien, en Sestao. Anaiek zauken tienda de ultramarinos. Eta, zer nijon esatea?

- Ez zizuela saldu nahi etxea.

- Ez ziuen saldu nahi izaten. Eta, klaro, guk bai, esaten gendun, horik datotzenen, baiñuk eta gauzak, porque había... baserrikoa.

- Nolakoa zan kumuna?

- Ba, nola esango dizut ba? Beheran garoa botatzen zon gure aitte zanak, y nada más.

- Zulo bat, eta handik.

- Bai. Hemen'e halaxe zan.

- Garai baten, etxe ia danetan.

- Bai, danetan, danetan.

3. "Barreñoia", putzuak eta karburoa

- **Erref:** GAB-004/009
- **Iraupena:** 0:02:05. **Hasi:** 00:08:35. **Bukatu:** 00:10:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana

Laburpena:

<p>Urik ez zutenez, bainuak terreina ("barreño") handi batean hartzen zituztela kontatzen du. Bi putzu ba omen ziren, bata ganaduarentzako eta arropak garbitzeko bestea. Sukaldea karburoz edo kandelaz argizatzen zuten. Madrildik etorritako langile hantusteek kapelak kendu eta galtza motzetan, gozatu egiten omen zuten baserriko bizimodu harekin.</p>

Transkripzioa

- Zuek, baserrin, esan dezu komuna zulo batekin. Eta baiñuk-eta nun hartzen zittuzuen?
- Barriñoian, barriñoi haundi baten. Komunen sartu, ta barriñoian.
- Argie ta ude beti izan zittuzuen etxen?
- Argie're jarri zon gure aittejaunek. Eukitzen gendun, bestela, nola aittek eitten zon karrillen lana, zan gauza bat karburue esaten ziena, hola, katxarro txiki batekin. Eta karburu hori jartzen gendun tximinin, beheko suko tximinin, ta eoten zan formidable sukaldea, oso edarki. Geo, habitaziotan, pentsaizu nola ibiliko giñen; kandelakin. Gure aittejaun horrek, "ez, iñun zeaik baldin bada, ekarriko diñat ba nik argie!". Klaro, Madrilgo jendea etortzen zan, Bilbaokok'e bai, en Babcock Wilcox lana eitten zuen, "iban de sombrero a trabajar," eta haak gure etxea etortzen zienen, si les ves? Haak gozatzen zuena. Haak gozau eitten zuen e! Jartzen zien praka motzakakin ta kamixetakin, "allí no había ni sombrero ni corbata".
- Ohittu gabe hala ibiltzen.
- Bai. Haak gozatzen zuen ona! "Si nos vería nuestra madre", decían.
- Eta ude beti euki zenduen?
- Ude're ez, ez.
- Nundik ekartzen zenduen ude?
- Ude, ba, geure potzuk zeren han, bat behientzako ta bestea erropea jotzeko. Fiestatako barrika pare bat ekartzen giñutzen. Oso leku onen dau gure etxea, oso leku edarren. Ikusten da Ezkio, Itsaso... oso edarki.

4. Lixiba nola egiten zuten

- **Erref:** GAB-004/010
- **Iraupena:** 0:02:52. **Hasi:** 00:10:40. **Bukatu:** 00:13:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:

<p>Lixiba egiteaz ari da. Etxean egindako xaboia erabiltzen zuten. Arropa zuria eta koloretakoa aparte jotzen zutela dio.</p>

Transkripzioa

- Jartzen giñutzen bi barrika. Ordun, ba, erropea, hartu aston, dana eskun einda e! Eta beheko kamiñoko erreka.
- Ze izen zun erreka harek?
- Guk Santa Lutziko errekea esaten giñun.

- Aston erropak hartzen zittuzuen eta hauntza juten ziñeten?
 - Bai, erropea akklaratzea.
 -Gertun zeon erreka hori etxeti?
 - Ez zeon hain gertun, baiño astokin, zenbait esango dizut ba nik? Hogei miñutu? Baiño, behientzako euki behar zan garbi, eta erropea jotzea, hautza.
 - Erropak eamaten zittuzuen hauntza, errekaa, eta han nola garbitzen zittuzuen?
 - Han jo eitten giñutzen. Banku baten, bankue eoten zan. Beste bezinenak o izango zien. Bankun jo, ta geo aston.
 - Jaboiik o eamaten zenduen?
 - Etxen eitten gendun hori. Etxen egosi eitten gendun. Lastoa jarri, garin lastoa, eta sutako hautsekin botatzen giñun agua templada, poliki-poliki-poliki, eta egosten gendun erropea.
 -Nun eitten zenduen hori?
 - Hori beheko sutan, sukalden.
 - Baiño ontzin baten jartzen zenduen?
 - Bai, tiña haundi baten, erropea. Tiñea, hemen'e badau, ganbaran.
 - Nola deitzen ziozuen? Lixiba?
 - Lixibea, bai. Ta gero ixikitzen gendun, ze esango dizut ba? Ohi dananak, bost-sei ohi.
 - Nun exekitzen zenduen erropea?
 - Han, gure etxetik aurreago, karrill aldea. Oso leku edarra genduken, erropantzako.
 - Ze eukitzen zenduen, soka bat lotuta?
 - Bai, alanbrea. Alanbrea buelta guzin. Hantxe txintxilika.
 - Erropak txurik eta koloretakok?
 - Zurie. Kolorezkoa aparte hartzen gendun. Kolorezkoa jotzeko, etxe atzen ein ziun aittek beste potzu bat, eta hure aparte hartzen gendun. "Lo blanco sólo abajo".
 - Izarak eta holako gauzak?
 - Bai. Zuri-zuri-zuri irtetzen zon. Lejiaik eta ezer ez. Erropa zeantzako, igual ebaliko gendun, menudontzako, lejia pixkan bat. Baiño "para bragas y así, sólo".

5. Etxean egindako koltxoiak

- **Erref:** GAB-004/013
- **Iraupena:** 0:01:11. **Hasi:** 00:15:35. **Bukatu:** 00:16:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:

<p>Koltxoiak etxean nola egiten zituzten kontatzen du. Eitzatik (Zumarragako auzoa) ekartzen zuten artilea eta orratz handi batekin josten ziren.</p>

Transkripzioa

- Urdun eitten zan, oain ez nuke bela loik eingo nik halakon. Ordun eitten zien koltxoiak'e etxen. Koltxoiak, hola, hari batzuk, behin josita. Ni oain koskorraikin ez nuke loik eingo.
 - Nola eitten zittuzuen? Ze sartzen ziozuen koltxoiak?
 - Lanea, ardi illea.
 - Eta ardi ille hoi nun sartzen zenduen?

- Eitzan zeon trapero bat, eta harek saltzen zon. Baiño, hala behar zalakon, baiño oain ez.
- Eta nun sartzen zenduen? Fundan bat zeukezuen?
- Bai, bai. Koltxon azala. Eta koltxon azalen zeuzken, hola, "así, tenía cuatro agujeros en cada eso". Handi holako orratz haundi batekin josi, ta lotu fuerte, ta arre! "Hasta el año".
- Gero astindu ein behar izaten zenduen hue, ezta?
- Hure, buelta eman behar izaten zikon hari're. Buelta eman ta hola, eskukin harrotu.

6. Ahizparekin segan

- **Erref:** GAB-004/015
- **Iraupena:** 0:03:03. **Hasi:** 00:17:32. **Bukatu:** 00:20:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak

Laburpena:

<p>Aitak eta anaiak kanpoan lan egiten zutenez, andrazkoek egin behar izaten zuten segan. Ahizparekin aritzen zen segan. Apaizak ere harrituta begiratzen omen zien. Belar eta garo hura behien azpiak egiteko etxera eramaten zuten gurdiz. Segak pikatzea gizonezkoen lana omen zen eta aitak egiten zuen.</p>

Transkripzioa

- Segan eitten zendun?
- Bai, gizon batek bezelaxe.
- Nolakok zien orduko segak?
- Oain bezelakok. Garo saille izaten zan txikigoa. Juten nitzen, eon nitzen tenporada baten presidenta de la congregación, eta bi ahizpak ai giñen segan. Klaro, anaiek fabrikan lan eitten zon, aittek karrillen, ba emakumak ein behar. Eta, esaten emen zion, neskei; "osea, tenía sirvienta, yo no sé qué sería, o prima, o criada o lo demás". La cosa es, beakin bizi zala, eta esaten emen zion: "ikusi ez banu, ez nun sinistuko hau'e. Ez nun sinistuko. Neska hok balio due e!". Eta eon emen zien, neskea ta bik, guri beida, segan nola eitten gendun. Esaten emen zuen: "Increible. Nik, ikusten ez baet, ez nun sinistuko". Geo tokatu zan berriz'e altarea jaztea jutea, eta esan zian: "fuerte zare e!". Esan nion: "zer bada?". "Fuerte. Lehengon segan ikusi ziñuztan". "Ta kasoik eiñ ez?". "Bai, berriketatako gogoa zenduken. Fuerte ai ziñeten!". Gu saille ebaitzeko, gere saille hartuta.

- Segan zenbat lagun aitzen ziñeten?
- Ahizpa ta biok.
- Han'e sekreto beharko zun ba, ondo ebakitzeko?
- Ez, zulo-mulok'e earrak bazeren. Baiño haak, bueno, pixkat erremindu eo ez dakit ze eitten gendun.
- Ta belar hue nun pillatzen zenduen o ze eitten zenduen?
- Hure etxea, azpittako. Behien ohiak eitteko.
- Nun eamaten zenduen?
- Gurdin. Behie lotuta, gurdin.
-Garotan'e aitzen ziñeten, ordun?
- Bai, enee! Gero labe sue're etxen eitten gendun.
- Garotan ta belarretan berdin eitten zan?

- Bai, gurdikin. Belarra're, oain askoz xamurrago da, enpaketatzen makiñak, ebaitzen makiñak. Baiño ordun dana segaz, dana eskuz.
- Segea pikatzen jakingo zendun ordun?
- Ez, hori aittek eitten zon. Hortan ez non ikixi. "Era más cosa de hombre".
- Aittek jartzen zizuen ordun?
- Aittek jartzen ziun.

7. Baserriko lanetan gogor aritutakoa

- **Erref:** GAB-004/016
- **Iraupena:** 0:01:30. **Hasi:** 00:20:35. **Bukatu:** 00:22:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

<p>Ahizparekin behien azpiak ateratzen ere ibilitakoa da nahiz eta gizonezkoen lana kontsideratu. Ezkondu zenean ere, senarra fabrikara joaten zen eta berak egin behar izaten zituen baserriko lanak.</p>

Transkripzioa

- Ta gustora. Esaten nion ahizpai: "Azpik etaa beharren zeren ba e! Guk azpik etako bagiñutz, gure aittek hartuko liken poza". "Ba, etaa igual eingo zittunau". Esan nion: "Beno, nik arrimauko diñat honea —hure fuertegoa nola zan, zaharragoa zan ta—, eta hik bota atzea". Halaxe, azpik etaatzen giñutzen. Ta gure aitte, seittun antz ematen zion, parrez hasten zikun. "Umore onakin zatoz?". Ta "Bai, ikullun umore ona dau". Harek'e gustoa hartu, hura're karrillen nekauta etortzen zan.

- Lanen ordun goor aitzen ziñeten.
- Eneee! Guk ez gendun ezkondata perezaik izan.
- Ordun gizonezkon lanak izango zien hoik.
- Bai, baiño gizonik ez zan etxen eoten ta.
- Zuek etxeko lanak eta baserriko lanak, garbiketa lanak eta ikullukok eta danak.
- Bai. Eta gero're, ezkondu nitzenen'e, gizona fabrika jun behar izaten zon, zeati hemen ez zeon bizitzeik, eta hemen geatzen giñen aitte ta biok. Koiñata bazeon, baiño geo koiñata ezkondu zan. Oain difeentzi earren bizi da hure. Oaiñ'e kafea hartzen eongo die plazan, menuda tertulia.

8. Etxeko arto eta gariarkin taloak eta ogia

- **Erref:** GAB-004/017
- **Iraupena:** 0:02:17. **Hasi:** 00:22:05. **Bukatu:** 00:24:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

<p>Amak erakutsi zion oraindik umea zela labe-sua eta taloak egiten. Etxeko artoa eta garia Gabiriako komentuaren aldamenean zegoen errotara eramaten zuten. Bide luzea zegoen bertaraino. Lana bai, baina goserik ez zuten inoiz pasa. Gerraostean bai ordea, artoa eta garia kentzen zizkieten eta orduan ezin iritsita ibiltzen ziren.</p>

Transkripzioa

- Euxebe, baakit zu talo eitten ta ibilitakoa zeala.
- Bai. Soberbiok eitten dittut.
- Nolaz hasi ziñen talok eitten? Nun ikasi zendun?
- Ba, amak, amak eakutsi zian. Labe sue eitten'e bai. Amak garaiz eakutsi zian, zeati gure aittei asko gustatzen zikon taloa. Ta talo ta esnek zeuken alimentu haundie. "Hasi behar den". Ta esan nun, "Hasiko naiz ba". Ta labe sukin'e bai. Zeatio ni makal geauko banitz, urdun hautza ez zan panaderoik jutun. No había pan, ta jan behar zan zortzi euneko ogie. Gue umei eman behar oaiñ! Uuuuu! Zortzi euneko ogie. Eta ikixi nun daneti, daneti.
- Iriñe ordun bazenduen etxen. Artoa ta garie eitten zenduen etxen.
- Bai. Ni "una mujer preparada" ezkondu nitzen.

- Errota nun zenduen, Euxebe?
- Errotea, Gabiriko komentue bakizu nun daun? Ormazteitik gora, convento pasionistas, Lurdes, haetxen ondon. Menudo viaje e! Hautza jutun giñen iriñe ekartzea. Bai arto iriñe, ta bai ogiriñe.
- Etxen nahiko artoik izaten zenduen?
- Bai, bai. Ondo eoten giñen. Goseik ez gendun ikusten. Goseik ez. Oain, lana're bai. Baiño, halaxe behar zala ta.
- Ez zenduen sekula estraperlon hartu behar izaten iriñe? Izaten al zan nahikoa etxen?
- Kendu ziu, geo hasi zien gerrate ondon, kentzen. Ordun ez giñen allatzen, eta ordun kristonak pasau behar. Ordun gosea, ordun bai. Gerrate ondon gosea pasau gendun.

9. Talo ederrak nola egin

- **Erref:** GAB-004/018
- **Iraupena:** 0:02:27. **Hasi:** 00:24:22. **Bukatu:** 00:26:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

<p>Taloak nola egiten diren kontatzen du. Lurrezko ontzian, irina eta ur beroarekin egiten zuen masa. Talo-burdina oraindik ere gordeta omen du. Egunero, gosaritan jaten zuten taloa.</p>

Transkripzioa

- Euxebe, nola eitten zittuzun talok?
- Ba, eitten da, jarri harrizko ontzi baten, o kazuelea igoal da, baiño nik jenealen ebaltzen non "una cazuela de barro". Oain'e bauket haundi bat, hor gordeta. Jartzen zan, gatz pittin bat bota, ta ur beroa, eskue sufrittu arte. Eskuk sufritzen zonen, masea ondo-ondo kurau, eta gero "hacer bolitas". Gero, talaburnie, beheko sun jartzen gendun.

- Talo burnie nolakoa zan?
- Talaburnie, ganbaran dauket oaiñ'e.
- Nolakoa izaten zan?
- Un cacharro, de esto, ojalatea o ze izango zan. Hue jartzen gendun sutan, gaiñen. Eta gero parrillea, brasea etaa pixkat, eta han jartzen giñutzen talok. Harro-harro-harro. Talo batzuk!!
- Eskue hartu beharko zitzaion hari're, e?
- Bai, honbre! Hoixe hartu behar zikola. Ez gehiegi erretzeko ta. Ta labe sui'e bai.
- Taloa eguneroko jana zenduen?
- Bai, gure aittek bai, ta geo neuk'e bai. Goizen oso ondo ibiltzen nitzen, taloa ta esnea jan ta muy bien, egoardia arte.
- Gosaritako jana izaten zan?
- Bai, bai.
- Ala otordutan'e jaten zan?
- Ez, otordun ez guk. Beno, gauetan batzutan, aittek nahi izaten zon, eta aittekin batea, ba, neuk'e igual jaten non bat. Baiño jeneralen goizen, zeatio gaueako're da astune, un poco pesado.
- Taloa zekin jaten zenduen?
- Esnekin.
- Eta bestela, beste zeoze sartzen ziozuen?
- Gaztaiakin'e bai, eta zea're bai, gaintxarrea, txoixoa...
- Hura bai earra, besteik ez zanen!
- Riquísimo. Oso da ona.

10. Legazpin egindako taloen arrakasta

- **Erref:** GAB-004/019
- **Iraupena:** 0:04:29. **Hasi:** 00:26:49. **Bukatu:** 00:31:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

<p>Amari gosaria ohera eramán ostean, baserriko lanetan jarduten zuen. Diru apur bat irabazteko, Legazpin ere taloak erretzen jardundakoa da. Arrakasta itzela izan zuten baina ateratako keak alkatearen haserrea eragingo zuelakoaren beldur izan ziren.</p>

Transkripzioa

- Zenbatero eitten zittuzuen talok, eunero?
- Bai, goizero. Nere lana hue izaten zan. Levantarme, amai kafea eaman ohira. Harek goizen kafea hartzen zon.
- Eta amai eamaten ziozun ohera?
- Bai, kafea. Ez zon harek taloik jaten, ez zikon ondo asentatzen. Demasiado pesao o. Baiño aittei bai. Ta guk, aittek eta biok gosaldú, ta geo yo ya empezaba mi trabajo.
- Ama zer zeon, gaixoik?
- Gaixo ez, baiño haizek-eta eukitzen zittun ta.
- Eamaten ziozun ohera, kafea.
- Bai.
- Ze ordutan jaikitzen ziñen?
- Zazpitan.
- Eta lehenengo lana talok eittea.
- Amai kafea eaman eta talok eittea. Aitte juten zan karrillea, eta ni nere

lanak eittea.

- Zenbat talo eitten zittuzun eunen?

- Ba, aittek jaten zittun hiru-bat, ta nik bat. Lau. "No era mucho. Enseguida hacía". Ohittuta neon gaiñea ta.

- Eta sekula ibili ziñen talok eitten etxeti kanpoa?

- Bai, Legazpin.

- Zer zittuzun, lagunuen batzuk talo eitten aitzen zienak?

- Bai, urte askon. Etorri zitan hemen beheko baserrikoa. Esan zian: "Ba al dakizu ze ittea natorren?". "Ze ittea?". "Talo erretzea jun behar deu kalea". Eta esan nion: "Santa Barbara bendita. Lotsau eitten naiz", esan nion. "Ez da lotsaik behar hemen. Zeatio dirue behar deu", ez dakitt zeittek, ta halako ta. "Bueno", esan nion, nere bi koiñatak bizi die, gizon zanan arrebak, hor, Telleriarten bizi die, bat goien ta bestea behan. Ta goikoi esan nion: "Hau ta hau esan dit Maiterek, jungo gea?". Maitere horren koiñata're bai. "Bueno, prueba eingo deu. Bialtzen bagaittue, ba etorri eingo gea. Como antes", esan zian. Ta hala ba, goazen. Euki gendun exito bat!

- Nun ein zittuzuen talok?

- Kalen. Farmazie, de Lorenzo. Haretxen aurrekalden. Baiño pasatzen zikun, oain eamaten due butanoa, oain butanokin berotzen due un esto, txapa bat eamaten due. Baiño guk, ordun, lehenbiziko aldie nola gendun, ba, butanokin.

- Hemendik eaman zenduen butanoa, zeok?

- Bai. Eta, egurrekin. Egurrek etatzen zon ke haundie. Nik esaten non: "Ene! Gaur etorriko zaiu alkatea, ta sartuko gaittue kartzelan".

- Kegatik.

- Han halako jaleoa gendukelako. Nik esaten non: "Hau da bildurre, beharrago genduke etxea aldeingo bagenduke". "Keba! Honea ez dator alkateik". Hala ein gendun. Baiño exitoa? Ezin burutu, talokin.

- Etxetik eaman zenduen butanoa? Nun eaman zittuzuen trastek?

- Autumobillen.

- Ze urtetan izan zan hoi? Zenbat urte zittuzun zuk hoi ein zanen?

- Nik ordun eukiko nittun, zenbait urte eukiko nittun ba nik ordun? "Me casé con veintiocho". Ez dakit ba zenbait urte eukiko nittun. "No sé, no sé".

- Gaztea, behintzat.

- Bai, gaztea. Arten gaztea.

- Festan bat zan, egun hartan?

- Ez. ez dakit, zeoze bazan. Maitere hori danakin enteratzen zan.

- Ez al zan Santikutz?

- Santikutz Txiki? "No sé, no sé lo que era". Guk behintzat ein gendun.

- Zuek biok bakarrik aittu ziñeten hori eitten?

- Lau, lau. Nere koiñata, geo Maitere hori, bean koiñata ta ni. Lau. Lau emakuma. Fuego, fuego e! Aurpegik'e ez gendun jasotzen.

11. Talogileek alkandora zuria eta gona urdina

- **Erref:** GAB-004/021
- **Iraupena:** 0:01:59. **Hasi:** 00:32:28. **Bukatu:** 00:34:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

<p>Alkandora zuria eta gona urdina erabiltzen zuten taloak egitera joaten zirenean. Haren gaintetik, amantal moduko bat. Eliz-atarian kokatzen ziren gehienetan.</p>

Transkripzioa

- Euxebi, ze erropa eaman zendun?
- Ba, gu jun giñen lehenbizikon, holaxe bata bat, y un esto crudo, un esto, como una... tenía otra, ebaltzen non sin mangas, jaietan ta txukun antzen eon behar. Beste zea bat, mantal bezela. Baiño mantala ez zan, hola zea bat. Oaindio ganbaran dauzket danak.
- Baiño erropa espeziala zan egun hartako?
- Gero hasi giñen espezialakin. Hor hasi zien espezial jun behar gendula ba: “faldas azul marinos y camisas blancas”. Ordun'e edarki, edarki danok, muy bien.
- Euxebi, ordun, egun hartan, Leazpin aittu ziñeten talo eitten, eta berriz deittu zizuen, beste nunbaittea juteko?
- Bai, berriz'e herria, berriz'e herria.
- Handik hasi ziñeten muitzen?
- Bai.
- Ta beti lau lagun ibiltzen ziñeten?
- Ez, geo gehiau hasi giñen. Ez zeon buru emateik, lau bakarrik.
- Eta eskolan bat eo bazenduen? Eakusten ziozuen beste talok eitten?
- Hori norberak ikixi behar izaten do, norberak ikixi behar. Batzutan okartxego igual irtengo zizun, baiño norberak ikixi behar. Bai. Esaten giñen: “hala, saiau etxen hasten, ta hurrengoako hobetogo eingo itzue”.
- Talok eitteko pueston bat zeukezuen?
- Bai. Eliz atarie hartu genduen. Zeatio, lehen eitten gendun plazan, baiño plazan'e peligroa jotzen zon. Eurie eitten bazon ez zeon eitteik, busti eitten zan. Ta jendea, dana holaxe kolea eoten zan, zai. Geo esan gendun, “ba onen-onena eliz atarie deu. Han behintzat ez gea bustiko”. Ta geo eliz atarin eitten gendun. Baiño urte askon.

12. Jende asko elkartzen zen taloak egiteko

- **Erref:** GAB-004/022
- **Iraupena:** 0:03:28. **Hasi:** 00:34:27. **Bukatu:** 00:37:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

<p>Txorizoa, gazta... jendeak eskatutakoa jartzen zuten taloan. Jende asko egoten zen lanean: taloak egiten, jakiak prestatzen, kobratzen, etab. Herriko jaietan nahiz inguruko herrietan ibiltzen ziren, baina Eusebia bera Legazpin bakarrik aritzen zen. Lan neketsua zen oso. Gaur egun, eurei ikasitako talde batek jarraitzen du herriz herri.</p>

Transkripzioa

- Aukera ematen ziozuen jendei txoixokin jan, o hirugiharrekin jan... o zuek jartzen zenduen?
- Ez, ez, eak eskatzen zuen zeekin nahi zuen. Zeati eoten zan txistorra,

queso, eta geo beste zea eoten zan. Hortako beste bat eoten zan aparte, haak preparatzen. "Aquella se interesaba de la gente". Geo beste batzuk entradak ematen, kobratzen... Askok eoten giñen, asko. Danantzako lana.

- Edarie're jartzen zenduen?
- Ez, edariik ez. Solo talo. Zeatio edarikin, mucho jaleo era.
- Permison bat eskatu behar izaten zenduen, puestoa jartzeko?
- Ez, guk esaten gendun: "baltzen bagaitue, ba alde ingo deu".
- Noiz aitzen ziñeten, festatan?
- Bai.
- Eta festatetik kanpoa, beste herrin baten o ibili ziñeten?
- Ni neu ez, baiño gure koiñata ta bai. Kilometrokon, Zumarran, Bergaran... Baiño ni juten banitzen gizona bakarrik uzten non, ta pena ematen zian. Eta esan nion "ez". Zeati hemen eitten gendun "de seis a nueve y media". Ta uzten nion afarie pronto, ta beak afaldu eitten zon, ikulluko lanak eindakon. Baiño kanpoa jun ezkeo, eun guzin bakarrik, eta esan nien: "ez, ni kanpoa abitzea ez noa". Gaiñea asko nekatzen zan. Hau hola, hurrengo eunen muittu ezinda.
- Zenbat urten segi zendun talo eittei?
- Ni urte askon, askon, askon segi non. Bai.
- Gero beste talden bat sortu zan zuen atzeti?
- Bai, ta oain harek seitzen do. Donostiraiño juten die.
- Zuek eakutsi ziozuen hairi?
- Bai. Santo Tomasetan'e, oaiñ'e juten die. Oaiñ'e seitzen due. Zea're bai, Mirandaola're juten dia, "cuando hay algún evento", rezibimentu bat datorrenen eo.
- Kilo bat iriñekin zenbat eitten zittuzuen?
- Hoixe da sekulan...
- Hamasei-hamazazpi bat nao ni aittuta.
- Ez gendun sekula kontuik eaman horrekin. Ez. Zeatio zaku haundi baten eamaten gendun iriñe. Iriñe Lazkaotik ekartzen gendun. Ni eon nitzen bittarten Gabiriti, lehen esan dizuan leku hortatio, komentu ondo hortatio. Oso irin edarra eitten zon, oso ona. Ta gaiñea esaten nion: "Herrin talok eitteko dek e! así que te voy a dar fama. Famea eman behar diat".

13. Laborea oso gustuko

- **Erref:** GAB-004/023
- **Iraupena:** 0:02:22. **Hasi:** 00:37:55. **Bukatu:** 00:40:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:

<p>Gabiriako eskolara joan zen umetan. Arratsaldero laborea egiten aritzen ziren eta oso gustuko zuen bordatzea. Etxerako arropak bordatzen zituzten eskolan.</p>

Transkripzioa

- Etxen hainbeste lan eitten zendun, ta eskolako astiik izan al zendun? Ibili al ziñen eskolan?
- Bai, hamabost urte arte.
- Nun ibili ziñen?
- Gabirin. Oso maestra ona genduken. Doña Martina.
- Bertakoa zan?

- Ez. Ez dakit nungoa izango zan hue. Gizona Vitorikoa zon. Urte askoon. Eskutako neon, ez neuk esaten dealako baiño, para bordar y eso...

- Eskola ematen aparta, laborea eitten zenduen baita?

- Atsaldetan laborea, goizetan eskolea, ta atsaldetan laborea. Bordatzen ta... Me encantaba.

- Nola eitten zenduen bordatzea?

- Bastidorekin.

- Nolakoa izaten zan bastidorea?

- Hola, erredondoko zea bat. Han sartu, eta geo eukitzen zon planetatxo bat, mantalen hartzeko. Bankutxo bat jartzen ziun maestrek ate ondon, bordatzen ein behar gendunai, zeatio argie behar zan. Ondo, ondo. Arreon ekarri nittun neuk eindakok. Neuk eindakok.

- Euxebe, bordatzen batzuk aitzen ziñeten, eta beste batzuk beste lan batzutan? Ala danak ikasi zenduen danetan?

- Ez, beste batzuk ba beste josten klase batzuk. Ni bordatzen, ta bestelakon'e bai: punto cruz, incrustación, y de todo. Oaiñ'e eingo nuke, bai.

- Ze bordatzen zittuzuen, zuen erropak?

- Bai.

- Etxetik eamaten zittuzuen erropak?

- Bai, bai. Eaman nittun bi juego, de cama. Bat bordau non rosa, ta bestea azul. "El azul le ponía al marido".

- Harik beak ematen zizkizuen?

- Ez, ez, geuk.

- Zuek erosten zittuzuen?

- Bai, dana geuk.

- Nun erosten zittuzuen?

- Zumarratik eamaten zittun amak. Dana geuk. Baiño, ni eskulanen... asko gustatzen ziten, asko.

14. Euskaraz hitz egiteagatik zigorra

- **Erref:** GAB-004/025
- **Iraupena:** 0:02:44. **Hasi:** 00:41:02. **Bukatu:** 00:43:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

<p>Erdaraz ikasten zuten. Irakasleak ez zekien euskaraz eta zigortu egiten zituen euskaraz entzuten bazituen. Zigorrak nolakoak ziren kontatzen du. Goiz eta arratsalde egoten zirenez, amak bazkaria bide erdiraino eramaten zien hasieran. Gerora, "sekretarioaren" etxean prestatzen zieten bazkaria: indabak eta kafesnea.</p>

Transkripzioa

- Eskolan, laborea eittez aparta, goizetan ematen zenduen.

- Bai, goizetan eskolea ta atsalden josten.

- Euskeraz ikasten zenduen, Euxebe?

- Ordun anilloa ematen zuen, "a la que hablaba en vascuence". Ze gaizki daun hori e! Zeatio maestrek ez zekin euskeraz, ta erderaz ein behar gendun, "si no te venía el anillo".

- Anillo bat ematen zizuen?

- Bai, ta harekin kastigue zeon.

- Jantzi eitten zizuen anilloa?
 - Bai.
 - Zenek jazten zizuen, maestrak?
 - Bai. Maestrak. Aitzen baziun. Baiño ez gendun eitten, maestra zeola ez. Bestela bai e!
 - Lagun arten bai?
 - Bai. Baiño maestra zeola ez. Rekreakon ta hori bai.
 - Anillo hue jartzen zon garaien, ze kastigu izaten zan?
 - Batzutan, ez dakit ze ematen ziun: eskola lehenau jun beharra, o gerogo irten beharra. Gerogo irten beharrak'e pena ematen zon. O rekreakon pe... "no sé, no sé lo que sería".
 - Eskola hortan, neska ta mutil?
 - Ez, neskak bakarrik. Besten mutillek. Bi zeren, bi eskola. Edarrak gaiñea. Oaiñ'e han dare.
 - Ze eoten ziñen eskolan, goiz ta atsalde?
 - Bai.
 - Ta bazkaldu bertan?
 - Bazkaldu, etxea etortzen giñen batzutan. Beste batzutan amak biden erdia etaaten ziun. Eta gero, sekretarion etxen hasi giñen bazkaltzen, zeatio oso gaizki ibiltzen giñen, eta sekretarion etxen preparatzen ziun. Indabea eamaten gendun etxetik. "Entonces no había otra comida". Indabea urdaiekin, eta gero katillukara kafesne. Baiño ondo eoten giñen. Han jaten gendun. "Nos quedaba tiempo para jugar".
 - Sekretarion etxen esan dezu. Zenen sekretarioa zan?
 - Hure, Aramatik uste det etorri ziela. "Más bueno era... y ella!"
 - Zenen sekretarioa zan?
 - Herrikoa. Bernardo Garciandia. Eta andrea're, "una mujer buenísima". Eusebia. Buenísima.

15. Neskek eta mutilek aparte jolasten zuten

- **Erref:** GAB-004/026
- **Iraupena:** 0:03:14. **Hasi:** 00:43:46. **Bukatu:** 00:47:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

<p>Umetako jolas eta jostailuak nolakoak ziren kontatzen du. Eskolan, lagunekin jolasten zuten. Mutil eta neskek ez zuten elkarrekin jolasten.</p>

Transkripzioa

- Zuk eskolako ordutatikan kanpoa, launarteik izango zundun. Launekin ibiliko ziñen?
 - Bai. Tortoloxetan jolas eitten gendun.
 - Zertan? Tortoloxetan?
 - Tabak. Bakizu zer zien tortolaxak? Haakin. Beste batzutan, con esto, hari nola esaten giñun izena're... hola, palillo bat ta makilla batekin jotzen gendun, ta hura harrapau behar gendun, ta hure harrapatzen ez bazan, ez dakit ze eitten gendun.
 - Galderon, o txirikillak o, nola esaten ziozuen?
 - Kalderon eo hola zan, bai. Kalderonketan, bai. Ta geo diabolokin'e bai. El diábolo. Han goora botaz.
 - Nolakoa zan, egurrezkoa?

- Gomazkoa.
- Normalen jolasak lagun arten ala ahizpakin?
- Ez, ez, lagun arten. Bai, eskolan.
- Neskak eta mutillek alkarrekin jolasten zenden?
- Ez, mutillek aparte. Mutillekin, nada.
- Diferentek izaten zien mutilen eta neskan jolasak?
- Mutillek trakutsagok zien. Más burros.
- Zertan ibiltzen zien mutillek?
- Haak jeneralen baloian ta, geo hola, makurtuta jarri ta salto eitten ta.
- Apustuik eitten al zenden?
- Ez, ez, apustuik ez gendun eitten.
- Gaiñeantzen, muñekaik eta trapuzkoik eo?
- Ez, horik ez. Ez genduken hortako zeaik.
- Eta pelotan o ibiltzen al ziñeten?
- Tampoco. Horik, iruitzen zikun danak motillenak ziela.
- Eta izan zendun sekula bizikletaik zuk?
- Bizikletaik? Ez. Gure etxen iñok ez. "No había dinero". Anaiek'e ez. Klaro, ordun bizikletea alperrik zan, ez zeon kamiñoik eta. Bizikletaik ez zeon juteik bason gora. Holaxe, pendiente-pendientes juten giñen, dana arbola arte, piñu arte. De miedo.
- Euxebia, jolasetan kantuik bazenduen?
- Hoik danakin ez naiz akordatzen. Zeoze izango gendun.
- Ez zea akordatzen umetako kantuan batekin?
- Ez naiz akordatzen. Guk jenealen tortolatxetan, kaldeonketan, diabolon... Kantukin ez naiz akordatzen. Klaro, urte asko die ta. Bakizu, noventa añoekin hola eotea zer dan? "Es algo terrible".
- Baiño ondo zaude, sasoiko zaude.
- Bai, bai, bai. Ondo nau, oso ondo.

16. "Bost errealdik behera, ez!"

- **Erref:** GAB-004/027
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:47:00. **Bukatu:** 00:48:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

<p>Inork ikusteko beldurrez, errekan ez ziren bainatzen. "Karrileroak" egoten ziren inguruan eta baserritarrak izateagatik burla egiten omen zieten. Haiekin gertatutako anekdota kontatzen du.</p>

Transkripzioa

- Erreka etxeti gertu zeukezuen. Ta bañuk hartzea juten ziñeten erreka? Bañatzen ziñeten?

- Ez, ez, ez. Errekan ez. Iñok ikusita're.

- Zer ba? Zer zan pekatu iñok ikustea?

- Han karrillerok asko ibiltzen zien. Eun baten, belarrakin netorren, aston, ta esan zian, lanen ai zienak: "oye, casera, ¿qué hora es?". Y le digo: "bost errealdi behera ez! Atzo're arrautzea ein zuan ta gaur'e moko-mokoan dauka!". Ta esan zion launek: "mira, si te hubieras callado, no hubieras oído".

- Parre eitten zizuen, baserritarrak ziñetelako?
- Bai, burla, burla. Desgraciados. Beak gosek akatzen igual eongo zien. Bai, burla.
- Makiña bat aittu beharreko izango zittuzuen.
- Bai, asko, asko. Burloso jendea're asko zeon.
- Eskolan'e baserritarrak izango ziñeten danak.
- Bai, danak, danak.
- Kaletarrik ez zan jungo zuen eskola.
- Ez, ez. Danak basarritarrak, danak basarritarrak, bai.

17. Prakagile bati laguntzen

- **Erref:** GAB-004/028
- **Iraupena:** 0:03:32. **Hasi:** 00:48:17. **Bukatu:** 00:51:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

<p>Antolarrazpi baserrian neskame ibili zen. Prakagina zen etxeoandrea eta hari laguntzen ibili zen urte eta erdiz. Jositako prakak Tolosara bidaltzen zituzten. Gizonezkoentzako prakak josten zituzten eta nolakoak ziren deskribatzen du.</p>

Transkripzioa

- Eskola hamabost urtekin utzi zendun. Hamabost urtekin eskola utzita, ze hasi ziñen, lanen?
- Bai, etxen lanen. Geo tenporada bat neskame're ein nun. Han, beheko baserri baten. Bost duro pagatzen zien hillen.
- Ze baserri ta jun ziñen?
- Antolarrazpi. Hantxe eon nitzen.
- Nolatan jun ziñen hautza?
- Harek'e behar zon. Hure're bakarrik arkitzen zan.
- Zer zan, emakumen bat?
- Bai.
- Bea bakarrik bizi zan?
- Gurasokin. Gurasok zeuzken ia edadekok. Lehenbizi ibili nitzen... "Era pantalonera, el cuñado era sastre", Tolosan bizi zan koiñadoa. Koiñadok bialtzen zion, klaro, harek'e bizi ein behar zon, [...] ta prakak bialtzen zion. Tenporada bat ein non, urtea ta gehiau eingo non, josten, prakak josten.
- Nun josten zittuzun, baserrin bertan?
- Baserrin bertan, bai. Ta bialtzen giñun "en Zepelin, un autobús de Zumarraga a Tolosa".
- Zumarragako autobusak Zepelin izena zun?
- Zepelin.
- Handik Tolosa juten zan?
- Bai. Beno, Donostiraiño jungo zan hure. Guk Tolosa bialtzen gendun. Ta geo beak'e atzea bialtzen ziun.
- Zuk ze eitten zendun, barrenak hartu?
- "De todo, de todo". Prakea konpleto.
- Prakak ein eitten zittuzun?
- Bai. Josi, josi, berrie josi. Bai. De todo.
- Nolako prakak izaten zien?
- Ondo. "Era buen sastre".

- Neskanak ala mutillenak?
 - Motillenak, motillenak.
 - Neskantzako izaten al zan ordun prakaik?
 - Ez, ez. Ordun ez zan neskantzako. Baiño, gauza ona erten zon e! “Yo prefiero pantalón que minifalda”. Hor, beheko danak ikusiz, minifaldakin. Prakea, mucho mejor.
 - Nolako prakak izaten zien?
 - Normal, dana normal.
 - Baiña pintzadun galtzak ala nolakok?
 - Hemen bi pintzakin, “luego aquí un bolsillito general, para el reloj si quería llevar”. Ta geo normal, normal.
 - Ze tela ibiltzen zien?
 - Ona ibiltzen zon telea, “muy buena tela”.
 - Gehienbat ze eitten zien, mahonezko galtzak ala galtza onak, jaietako errapa eitten zendun?
 - Ez, ez, ez. Onak, onak. Jaietakok, jaietakok. Maonezkoa're, beai esan ezkeo, eitten zittun, baiño sastre bestelakoa.
 - Ta zu hortan aittu ziñen?
 - Bai.
 - Josten bakarrik, ala etxeko lanetan'e bai?
 - Ez, ordun josten bakarrik. Eta gero, ditzosozko gerrea etorri zan, “el cuñado se tuvo que marchar, porque era rojo”. Beak'e bai. Ta ordun egun txarrak pasau giñutzen.

18. Gerra hasi zenean, izara zuri bat leihoan

- **Erref:** GAB-004/029
- **Iraupena:** 0:02:43. **Hasi:** 00:51:49. **Bukatu:** 00:54:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera

Laburpena:

<p>Gerra hasi eta tropak etxe ondotik pasa zirenean, izara zuri bat jarri zuten leihotik zintzilika. Erreketek bati etxe hartan gizonezkorik ez zegoela esan behar izan zion. Gazte guztiak Gabiriako batzokian elkartuarazi omen zituen alkateak. 18 mutil gabiriar hil ziren gerratean.</p>

Transkripzioa

- Nola akordatzen zea gerra hasi zaneke harekin? Gabiritik pasa zien tropak?
 - Bai, geure bista-bistan. Etxen bista-bistan. Eta gure aitte zanak esan zian: “jarri hesolen puntan” —hesolak eukitzen giñutzen baatzan ibiltzeko, bainantzako ta—. Ta jarri non izara zuri bat txintxilika, leihotio. “Yo quería paz, yo no quería guerra”. Etxekoanen zeren lau mutil, zortzi urtekoa ttikie. Ama nearrez txikitzen gure etxen. Jun zikun reketek bat, eta esan nion: “aquí no hay nadie, de aquí ya se han marchado todos”. “¿Y a dónde han ido?”. “No se sabe. No sabemos nada. Pero no creo que estarán en el pueblo”. “No, en el pueblo no hay nadie”. “Pues no sabemos nada. Aquí no hay más que hijas, y ahí ese chaval”. Hure're pasau gendun. Aquello también ya pasamos.
 - Ze akordu daukezu? Zuen etxe ingurutik pasau zien?
 - Bai, hantxe goien ikusten zien, “con sus caballos”. Uuu! Ze bildurre ematen zon.

- Tiroik o bonbaik o entzun zenduen?
- Ez, ez, tiroik eta ezer ez. Klaro, no había nadie. Ez zeon kontrarioik.
- Herriko jendek ihes ein zon?
- Bai. Hemezortzi motil hil zien Gabirin.
- A bai? Nola pasau zan hori?
- Fueron hasta eso, hor nun harrapatzen zittuen? “Como era ese pueblo...”, Gernikati aurrea? “En Laredo, en Laredo les pillaron”. Baiño esanda zeuzken alkatek “que no les hicieran nada”. Beak zauken kulpea ta. Herriko motil danak Batzokia ingurau zittun, ta gero “se escapa él a Ormaiztegi, donde ellos”.
- Gabirin Batzokie bazan?
- Bai, oaiñ'e han eongo da. Dotorea gaiñea.
- Ikusten zan, mugimendue bazeon? Batzokin ingurun jende asko biltzen zan?
- Bai, “todos los jóvenes”. Gazte danak, gazte danak.

19. Gerraosteko gosea

- **Erref:** GAB-004/031
- **Iraupena:** 0:02:24. **Hasi:** 00:56:11. **Bukatu:** 00:58:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

<p>Gerraostean gose handia pasa zuten. Errazionamenduan emandako janaria txarra zen eta ez zegoen jaterik. Alkatea hasi zen, hilean behin, errazionamenduan azukrea eta olioia ematen. Eurak ez zuten estraperlorik egiten.</p>

Transkripzioa

- Gerra ondoren hartan goseik pasa zenduen?
- Bai. Asko pasau gendun. Ogiik ez zan. Ogiik ez zeon ta.
- Errotak prezintatuta zeuden? Itxi ein zituen?
- Zan, como... nik ez dakit hure zerekin eitten zuen.
- Razionamenduko ogie, esaten dezu?
- Como algarroba o. Hue ez zeon jateik. Esaten gendun: hau ez jatea hobe da, jatea baiño. Razionamentun sobrau zikun artokin batek ein ziun faborea iriñe ekartzeko, ta haretxekin goizen taloa ta esnea. Amak ematen ziun penaik gehiena. Ogiik ez, ta pasau ein behar, pasau ein behar.
- Razionamenduko jana, nun erosten zenduen?
- Geo alkatea hasi zan ematen, aiuntamentun goien, goien ematen zon, herrin.
- Herriko jendea jun ta illaran jartzen ziñeten hartzeko?
- Bai.
- Zenbatero ematen zun?
- Ordun ematen zon, cada persona, medio kilo, creo.
- Baiño egunero ez ziñeten jungo. Asten behin ala?
- Hillen behin. Hillen.
- Eta pertsonako zenbat?
- Medio kilo, uste det, azukarra. Ta harekin pasau ein behar zan.
- Alkatek ze ematen zun: azukrea, ta ze gehio?
- Olioia, ta gehiau ez dakit ze ematen zon. Ez dauket oain gogon. Hainbeste urte da.

- Estraperloa're izango zan.
- Ibiliko zon jendek, ibiliko zon. Gu ez giñen iñoa're moitzen. Aitte're ez zan moitzen, ta hobe gaiñea ez moitzea. Esaten gendun, disguston bat etortzeko? "Nada. Pasar con lo que hay, y tirar para adelante". Ta holaxe pasau gendun. Baiño geau giñen kandelea bezelaxe, flakauta.

20. Hika, zuka ala berorika

- **Erref:** GAB-004/033
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 00:59:54. **Bukatu:** 01:00:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Berorika
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:

<p>Medikuari eta apaizari berorika egiten zieten. Alkateari eta gurasoei zuka. Gurasoek seme-alabei aldiz, hitanoz. Eta anai-arrebekin ala lagun arten ere hika.</p>

Transkripzioa

- Nola hitzeitten ziozuen meikui?
- Nola hitzein? Beori. Y hablando, usted.
- Zeni hitz eitten ziozuen gehio berorika? Apaizei?
- Apaizei're bai.
- Apaizai, meikui ta zeñi gehiau?
- Gehiau iñoi ez.
- Alkatei ez? Alkatei ez zitzaion berorika eitten?
- Ez. Alkatei zu. Zu.
- Zuek etxen? Ahizpan arten?
- Ahizpan arten hi, ta gurasokin zu.
- Ta gurasok zuei?
- Haak jenealen, hi. Bai. Nunbait iruitzen zaten, más corriente eo.
- Ta lagunekin nola eitten zendun, hika?
- Bai, hika, launekin'e. Konfiantza gehiau.

21. Mutila etxera laguntzen baino nahiago linterna eta makila

- **Erref:** GAB-004/036
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 01:02:59. **Bukatu:** 01:04:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

<p>Gabiriara joaten ziren erromeriara igande arratsaldetan. Bueltatzerako, ilun egoten zen eta farola batekin argi eginez itzultzen ziren etxera. Horrekin lotutako pasadizo bat kontaktzen du.</p>

Transkripzioa

- Eusebia, Gabiria erromeria juten ziñeten ordun. Noiz eitten zan erromeria, atsalden?

- Bai, atsalden. Ta geo gauen illunpetan, farolakin. Jai baten bagatoz, ta gentotzen, bi, lau, sei neska. Gu bi ahizpa, geo beste baserrikoa ta bestekoa. Ta esan nien: "Farola hau baiño, linterna haundi batek hobetogo argi eingo liuken ba e. Askoz hobe den makilla fuerte bat ta argi bat ona zenbait motil txakal ondón baiño". Hori hitzein non, ta nun pasatzen zaiun gizon bat. Jo gendun garraxi bat. Gizona pasau zikun. Ta esan nien: "Zein gendunan hori? Madre mia. Sálvame Dios", esan nien holaxe. "Hau Euxebi —eitten zien—, hauxe Euxebi! Hau daillen lekun ez zeon behintzat tristuraik". Ta hala, segi!

- Gaez bildurre're pasauko zenduen, etxea biden.

- Bai. Nei bildur haundie ematen zian. Bakarrik baldin baneon ez nitzen juten. Zeatio basa bide asko etorri behar zan ta.

- Ez zendun mutillik izaten etxea launtzeko?

- Ez. Nada. Mejor no.

- Neska launtzak eingo zittuen ba mutillek?

- Bai, eitten zuen. Baiño zenbaittekin ez zeon fiatzeik. "Si vas en grupo, sí". Baiño... ez. Ni oso bildurtie izan nitzen.

22. Gabiriako erromerian dantza lotua libre

- **Erref:** GAB-004/037
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 01:04:57. **Bukatu:** 01:06:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

<p>Gabirian dantza lotua libre zegoen. Horri esker, bertako gazteak ez ziren kanpora joaten. Neskak ez ziren tabernara sartzen, kanpoan edaten zuten limonada.</p>

Transkripzioa

- Erromerin, dantza libre al zan Gabirin?

- Agarraue're bai, bai. De todo. Libre ez dakit izango zan, ein behintzat bai. Ormazteiko parrokok hala esan men zion behin, Gabirikoi. Ez dakilla nola soportatzen zon hue, esan men zion. "Ormazteiko gazte jendea nun da?". "A, ez dakit ezer". "A, ba, nik, herriko gazte jendea dana herrin dao". Iñor ez zan kanpoa juten, danak herrin.

- Gabirin, erromerie eitten zan tokin, esan dezu udaletxe azpin eitten zala, tabernaik bazan?

- Ostatue, oaiñ dauna. Ostatue dau oaiñ'e. Bai .

- Zuek taberna sartzen ziñeten, neskak?

- Ez, guk kanpoa etaatzen gendun. Limonada. Hola, bazon, goien zeatxo bat, una bola. Halako bat. Kanpoa etaa ta kanpon edan.

23. Telleriarteko erromerian senarra ezagutu zuenekoa

- **Erref:** GAB-004/038
- **Iraupena:** 0:02:49. **Hasi:** 01:06:02. **Bukatu:** 01:08:51

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

<p>Legazpira ezkondu zen 28 urterekin. Telleriarteko estankora etortzen zen lanean laguntzera eta horrela ezagutu zuen bere senarra. Errekaeta baserrian bizi da orduz geroztik. Bost seme izan zituen eta beti geratu da alaba bat ez izanaren penetan.</p>

Transkripzioa

- Honea, Legazpia, noiz etorri zifien, ezkondu ta geo?
- Bai, ezkondu nitzenen.
- Noiz ezkondu zifien?
- Diecisiete de abril.
- Zenbat urte zittuzun zuk?
- Veintiocho. Ta beak veintinueve.
- Nun ezautu zendun gizona?
- Hementxe.
- Eta zu honea zertara etortzen zifien ba?
- Hemen genduken neska lagun bat, tabernan. Hemengo tabernan, Telleriarteko tarbernan. Ta horrek zeuzken tiok gure bestekok. Eta, Gabiria juten zanen, beti esaten ziun, "aber noiz juten zeaten, ni nun bizi naizen zeatzea". "Jungo gaittun ba halako baten". Ta, jai baten jo deu. Ordun zeon hemen soiñujole bat. Fundamentu haundiik ez baiño, hola, gaztetxo batzuk. Gero gure hori, ta geo besta bat. Esan nun: "vaya chico más majo", esan nun nere arten. Hala, atsaldea pasau gendun dantzan. Hasi giñen bi ahizpak pareja horrekin. Bueno. Gero, hemengo laun honek, ezer behar zon guztin, hotsein eitten zian, hola, ezen launik behar zonen eo. Hor'e konfiantza haundikoa behar izaten zan, porque todo el dinero, a la vista. Había estanco. Esan men zon: "iñor asko ez det eaman nahi. Hemen konfiantzazko bat behar da". Ta, hala, ni etortzen nitzen.
- Estankoa etortzen zifien?
- Bai.
- Ze lan eitten zendun zuk?
- Ordun lan danak, taberneron lan dana.
- Kamarera bezela ibiltzen zifien.
- Bai, todo, todo. Ta, geo, hortik aurrea hasi giñen.
- Tarteka etortzen zifien ordun zu honea lanea.
- Bai. Y a tirar.
- Ezkondu eta hemen jarri zifieten bizitzen?
- Bai.
- Nola izena du etxe honek?
- Rekaeta.
- Errekaeta?
- Bai.
- Zenbat seme-alaba euki zittuzun?
- Bost. Bost motil. Neskaik euki baeko penea. "Una pena interminable". Bai. "Hasta que viva".
- Neskea nahiz zendun?
- Bai. Nik beti neska baten inbirie.

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com